

BESKRIVELSE TIL GEOLOGISK KART OVER NORGE 1:250 000, MÅLØY E. SIGMOND KILDAL

GEOLOGISK OVERSIKT

Kartbladet Måløy omfatter fem av de seks vestnorske devonfeltene, og deres underlag av forskjellige metamorfe bergarter. De predevoniske bergarter har vært utsatt for en gjennomgripende kaledonsk deformasjon og metamorfose. Dette gjør det meget vanskelig å utrede de tektoniske/stratigrafiske forhold, men følgende bergartskomplekser er foreslått utskilt:

- 1. 5. Bergarter av devonsk alder. 4. Bergarter av kambro-silurisk alder. 3. Metamorfe suprakrustalbergarter antatt avsatt i den kaledonske geosynklinal. (Senprekambrisk til kambro-silurisk alder).

- 2. Overskjøvne charnockittiske bergarter, mindre intrusiver og inneslutninger i gneisene. (Ukjent alder).

- 1. Basalgneiskomplekset. (Kaledonsk omdannede, overveidende prekaledonske bergarter).

- 2. Overskjøvne charnockittiske bergarter, mindre intrusiver og inneslutninger i gneisene. (Ukjent alder).

- 3. Metamorfe suprakrustalbergarter. (Antatt avsatt i den kaledonske geosynklinal. Senprekambrisk til kambro-silurisk alder).

Nord for den store forkastning ved Standal. (Standalforkastningen S. F.). I Nordfjord er den dominerende bergart en granodioritt, båndet gneis med soner av øyegneis og granittisk gneis av forskjellig opprinnelse. Områder hvor den granodiorittiske gneisen inneholder rikelig med soner av glimmerskifer, kvartstitt og amfibolitt er her skilt ut med grønne bunntavler på kartet.

Mellom Nordfjord og Standalforkastningen finnes over basalgneis (basalgneis) opptrer her et for kartbladet i komplekse av båndet kvarts-biotitt-plagioklas-gneis med soner av glimmerskifer, feltspatpatholdig kvartstitt, meta-arkose og øyegneis. Lokalt finnes også dolomittførende glimmerskifer og dolomittmarmor.

Syd for Standalforkastningen. Fra Fardfjord og sydover til kartgrensen ligger en lagserie av meta-arkose med soner av gneis, øyegneis, kvartstitt, glimmerskifer og noe amfibolitt over basalgneiskomplekset.

Over disse ligger mer, båndete kvartstittfette, plagioklas-biotitt-gneiser (metagravakker, antatt derivert fra andesittiske/basaltiske vulkanitter) og amfibolitt. I disse bergarter opptrer soner av glimmerskifer, granittskifer, øyegneis og kvartstitt. Det er en jevn overgang fra disse bergarter til de overliggende antatte kambro-siluriske granittskifer og grønnskifer.

I området øst for Vadheimfjord og ved Fuglsetfjord opptrer tallrike kvartstittsoner i gneisene, den mesttypiske av disse har en maksimal bredde på ca. 2000 meter. Mellom Fardfjord og Standalforkastningen er stratigrafien mer usikker. Her opptrer amfibolittiske skifer, biotitt-rike gneiser og meta-arkoser med soner av kvartstitt og øyegneis.

4. Bergarter av kambro-silurisk alder. Grønnstein og grønnskifer er overveidende metabasalter og metakuller. Grønnsteinene viser ofte overgang til gabbro-lignende bergarter. Glimmerskiferne er vesentlig karbonatførende kvarts-muskovittskifer, noen inneholder granater. Ved Åfjord i Hyllestad er det granat-diaten-glimmerskifer med overgang til gneiser. I Berleholmen på Bremanger finnes granat-sarullitt-skifer.

Kvartstittene er mer eller mindre skifrig, grå eller hvite, og fører vekslende mengder med feltspat, muskovitt og kvarts. På Bremanger er kvartstittene brune gnet med høyt biotittinnhold. Fyllonitter finnes nord for Håsteinens devonfelt. Disse er antagelig dannet ved en mekanisk deformasjon av glimmerskifer og metagravakker. Kvarts, albit, mikroklin, kloritt, muskovitt og kalkspat er hovedminerale. Fyllonittene inneholder lag av grønnskifer.

Kalksteinmarmor finnes ved Hyllestadfjorden, på Åløy og nord for Håsteinens devonfelt; på Freya kun små marmorinsler.

5. Bergarter av devonsk alder. Det er fem områder med avsetning fra devon-tiden: Hornølen, Håsteinen, Kvamshesten, Bulandstet-Værlanda og Solund. Fossiltunn daterer avsetningene til mellomdevon. Foruten sandstein er det brekrejer og konglomerater med bollematerialer av varierende sammensetning. Sedimentene er avsatt i kontinentale innsynkingsområder begrenset av forkastninger.

Hornølen devonfelt består vesentlig av grønn sandstein med marginale brekrejer og konglomerater - areal 64x24 km². Sedimentasjonen er tilsynelatende mektighet på over 2000 meter, og dette forklares ved en skjev innsynkning med en gradvis ferskning av sedimentasjonsbassenget. Belglesmerker, tørkesprekker, krysspeglor og regndråpeavtrykk viser at avsetningen fant sted på grunt vann.

Håsteinens devonfelt består av tildels meget grove konglomerater og brekrejer. - lengst i vest finnes litt sandstein. Enkelt steder består sedimentene av sammenskittet rasmateriale, blokker på 2 x 3 x 2 m er målt flere steder. Mektigheten er over 1000 meter.

Kvamshestens devonfelt består av tre ledd: 1) Basalbrekrejer og basalkonglomerat. 2) Rød og grønn sandstein. 3) Rød sandstein og konglomerat. Sedimentenes karakter viser at sedimentasjonen er stort sett har foregått i takt med en etappvis innsynkning av bassenget. Mektigheten er ca. 2500 meter.

Bulandstet og Værlanda devonfelt består vesentlig av konglomerat, litt sandstein finnes i Søravet. Mektigheten er over 2500 meter.

Solund devonfelt består av konglomerat og sandstein. - sandstein finnes særlig i de sentrale partier. Avsetningene er trolig vitformede elveavsetninger med transport fra sydøst. Begrepet mektighet er 5200 meter.

Plutoniske bergarter/intrusiver.

1. Basalgneiskomplekset opptrer partier med massive granittiske bergarter, noen av disse antas å være kaledonske intrusiver. (Ferdovområdene).

I de metamorfe suprakrustaler er det intrudert flere granitter ved Fardfjorden, ved Bygstad, og på sydøsten av Sognefjorden. En rekke steder finnes det porfyrgranitt/øyegneis med intrusiver relasjoner til tilsvarende gabbro. Gabbro opptrer flere steder, og er eldre enn de nevnte porfyrgranitter. Charnokittiske bergarter, tilsynelatende intrusiver, opptrer hyppig. Kaledonske eller postkaledonske diabasanger finnes ved Kinn, Moldøy og Sandvik. Ultrabasitt (olivinstein nord for Nordfjord, serpentinitt syd for Nordfjord) og eklogitt opptrer som linseformede inneslutninger.

I bergarter av kambro-silurisk alder er det intrusiv gabbro på den sydlige del av Freya, på Froling, på Åløy, mellom Eikefjord og Brøylfjord i Solund. I Solund er gabbro trolig blitt skjivet over devonavsetningene. På Bremangerland er det intrusjoner av kvartstittoritt, og i Hyllestad og på Svanøy av granodioritt.

FOSSILER

Kambro-Siluriske fossiler: Åløy: På to steder på vestsiden er funnet koraller og enkrinittstilkler i marmorlag i fyllitt. Sannsynlig alder er øvre ordovicium - midtre silur. (Sævi). Freya: Ved Nesje er det fossiligende tegninger i marmor (N.-H. Kolderup 1928). Ved Mulenikva lenger syd fant Reusch (1881) graptolittlignende tegninger i mørk skifer.

Devonske fossiler:

Hornølen devonfelt: Plantefossiler er funnet ved Svartevann ved Gjevalvånbreen. Følgende plantefossiler er funnet: Thurophyton milleri, Dawsonia ellena, Hyenia, Fesinophyton norvegicum, Barandania holdenii og Drozogenia norvegica. Fiskefossilier er krosspottgriser som er vanskelig å artsbestemme bortsett fra Cyroptophycus kiær. Sannsynlig alder er under del av mellomdevon.

Kvamshestens devonfelt: Plantefossiler er funnet en rekke steder, disse ligner meget på Hornølen plantefossiler.

Svanøy: Funn av Palaeophyton på Lanholmen tyder på at avsetningene er noe eldre enn Hornølen og Kvamshestens devonfelter.

ALDERSBESTEMMELSE

Radiologisk datering, kalium-argon metoden: Granodiorittisk båndet gneis (biotitt), Tolland i Nordfjord. 372 mill. år. * Mangerittiske bergarter (mikroperthitt) Døhnepoll i Nordfjord 427 ± 12 mill. år, 406 ± 12 mill. år. *

Ekløtt (lys glimmer) Almengen i Nordfjord. 451 ± 10 mill. år, 445 ± 9 mill. år. *

Ekløtt (amfibol) Almokv 1850 mill. år. * * * * * Bestemmelse utført av F. M. Coombs Ltd. L. T. D. Herne Bay, Kent, England.

ØKONOMISK GEOLOGI

Tidligere gruver og brudd: Svovelsis og kobberkis: Svanøy, Grimelen og Vågedalen ved Flokosen. Hønsesand ved Gjevalv. Kalkstein: Nordaidsen ved Dalsfjorden. Kalkstein: Åfjord i Hyllestad. Kvartstitt: Bremanger. Kalkstein: Svanøy.

Nåværende gruver og brudd: Olivinstein: Almokv i nord for Nordfjord. Årproduksjonen i 1969 var 121000 tonn olivinmand. Hydrogeologi: De predevoniske bergarter gir lite vann ved brønnboringer, vanligvis 0-600 l/time. Fra devonske bergarter har vi få hydrogeologiske data, men boringer antas å kunne gi noe større vannmengder. Vannets kvalitet er vanligvis god.

UTVALGT LITTERATUR

Forkortelser: B. M.: Bergens Museums Aarbok. Naturvitenskapelig rekke. B. U.: Universitetet i Bergen. Årbok. Naturvitenskapelig rekke. N. G. U.: Norges Geologiske Undersøkelse.

BREVIK, I. 1964: Relasjonen mellom senkaledonsk tektonikk og sedimentasjon ved Hornølen og Håsteinens devon. N. G. U. 223.

— 1966: Reconnaissance studies of gneisses, ultrabasites, eclogites and anorthositic in outer Nordfjord, Western Norway. N. G. U. 241.

GRUENGAARD, T. 1951: Oversikt over bergartene i Sunnmøre og tilgrensende deler av Nordfjord. N. G. U. 179.

HOKA, O. A. 1966: Norges fossile flora. Universitetsforlaget.

HORNØLEN, M., HORNØLEN, TH. 1964: Om de geologiske forhold på kyststrækningen af Nordre Bergenhus Amt. Universitetsprogram for 2. halvår 1964. Christiania.

JARVIK, E. 1949: On the Middle Devonian Crossopterygians from the Hornølen field in Western Norway. B. U. 1948. Nr. 8.

KOLAROV, C. F. 1916: Balandets og Værlanda konglomerat og sandstensfelt. B. M. 1915-16. Nr. 8.

— 1923: Kvamshestens devonfelt. B. M. 1920-21. Nr. 4.

— 1925: Håsteinens devonfelt. B. M. 1923-24. Nr. 11.

— 1926: Solund devonfelt. B. M. 1924-25. Nr. 8.

— 1927: Hornølen devonfelt. B. M. 1926. Nr. 6.

KOLDERUP, N.-H. 1921: Der Mangerittsynitt und umgebende Gesteine in Søndfjord im westlichen Norwegen. B. M. 1920-21. Nr. 5.

— 1928: Fjellbygningen i strøket mellom Nordfjord og Sognefjord. B. M. 1928. Nr. 1.

— 1960: The relationship between Cambro-Silurian schists and the gneiss complex in the Deep-Caledonides of Sogn and Fjordane, West Norway. Guide to excursions no. A 5 and no. C 2. Int. geol. Congr. Oslo 1960.

MCDUGALL, I. and GREEN, D. H. 1964: Excess radiogenic argon in pyroxenes and isotopic ages on minerals from Norwegian eclogites. N. G. U. 44 pp. 183-196.

NATHORSE, A. G. 1915: Zur Devonflora des westlichen Norwegens. B. M. 1914-15. Nr. 9.

SKJELVÅG, T. H. 1968: The relationship of sedimentation to tectonics in the Solund Devonian district of South Western Norway. N. G. U. 239.

REUSCH, H. 1881: Konglomerat-sandstenfelterne i Nordfjord, Søndfjord og Sogn. Nyt Magazin for Naturvidenskaberne. 29: 29.

SKJELVÅG, F. J. 1968: The Pre-Devonian rocks in the Askvoll-Gaular area and adjacent districts, Western Norway. N. G. U. 258.

For geologisk oversikt og flere referanser anbefales: HOLTHEIM, O. 1953: Norges geologi. N. G. U. 164.

— 1960: Geology of Norway. N. G. U. 208.

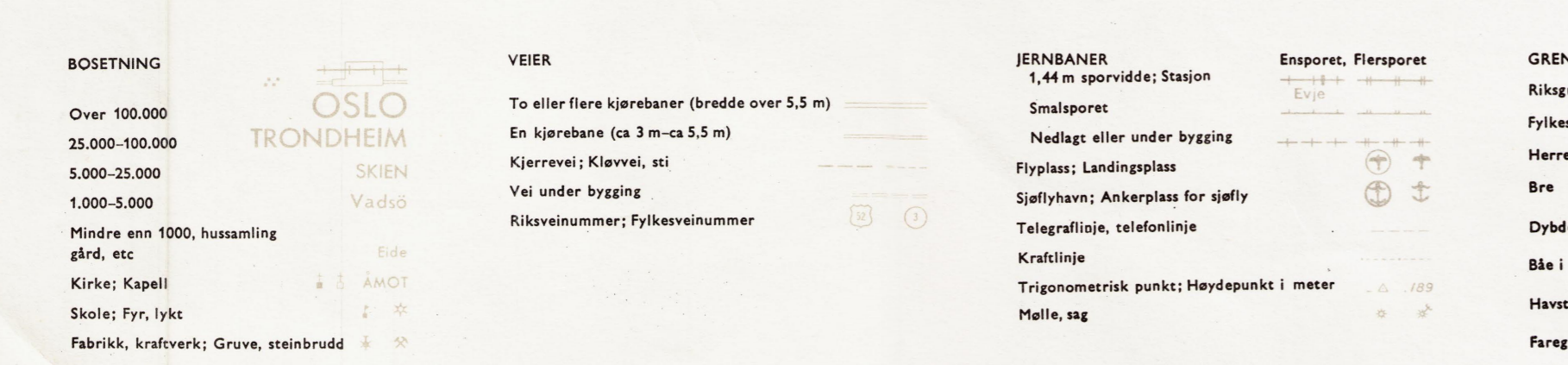
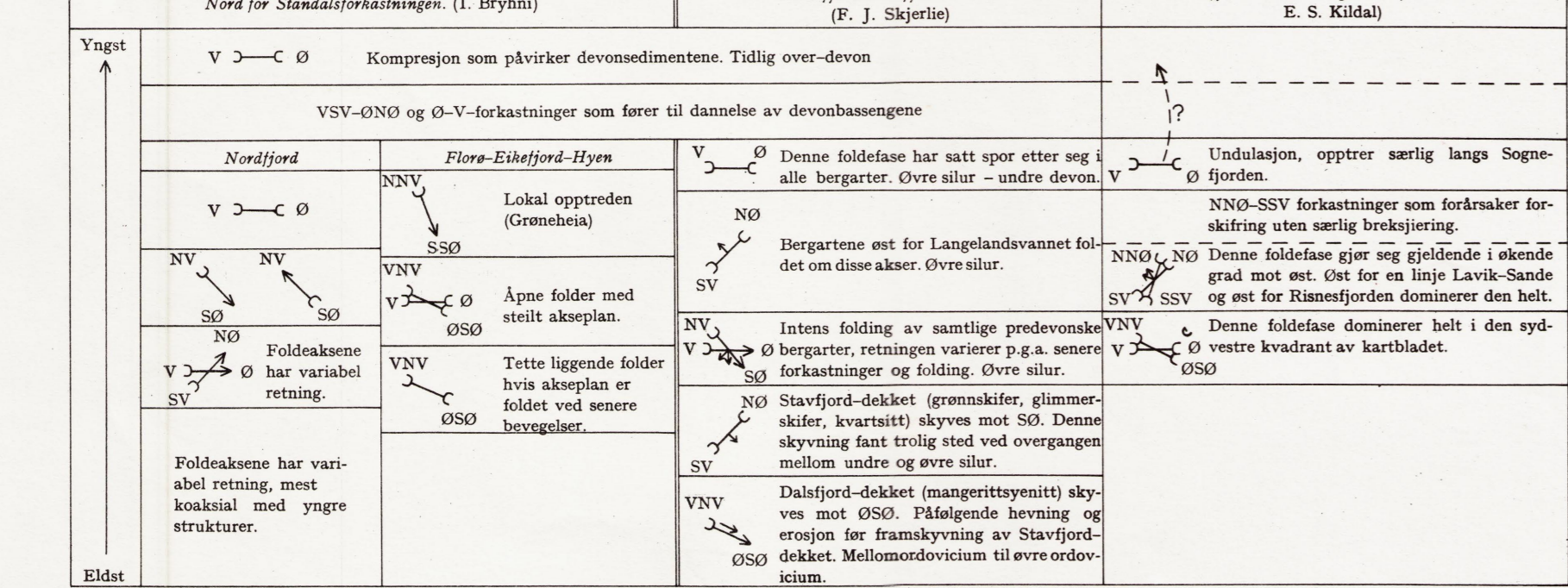
Sammenstillt av E. S. KILDAL på grunnlag av trykte kilder og upublisert materiale fra følgende geologer: H. ASKVIK (Syd for Sognefjorden), I. BÆVIK (Nordover fra Eikefjorden-Standalforkastningen til kartbladgrensen), Z. HASAN (Naustdaleklogittene), E. S. KILDAL (Syd for Sognefjorden og mellom Bygstad-Hestadfjorden og Sognefjorden), N.-H. KOLDERUP (Hele kartbladet, men spesielt Bremangerland, Solund, mellom Dalsfjord og Sognefjorden og mellom Standalforkastningen og Fardfjorden), A. KYRKEBO (Traktene øst for Vadheim.), L. M. OSLAND (Mellom Eikefjorden og Standalforkastningen), F. J. SKJELVÅG (Mellom Dalsfjorden-Hestadfjorden og Fardfjorden), T. THORSEN (Traktene nord for Færde), Følgende hovedtagnedenter har gitt selvstendige bidrag til kartet: T. Høisæter, S. Lunne, O. Thune.

Tegner: Berit Sløvik.

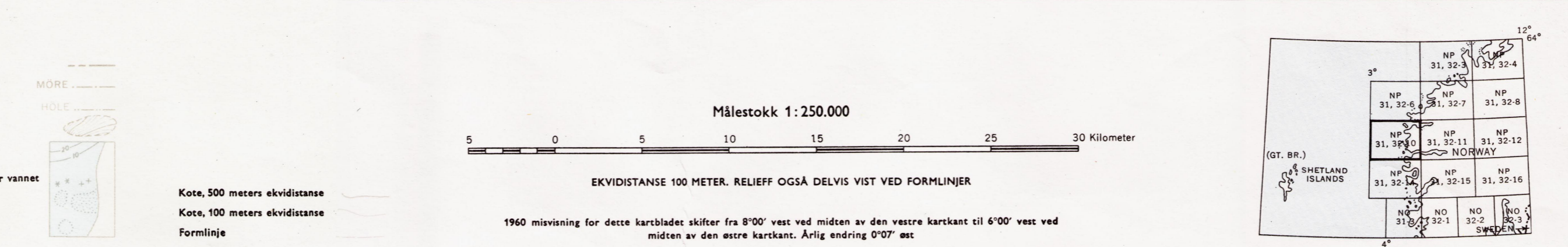
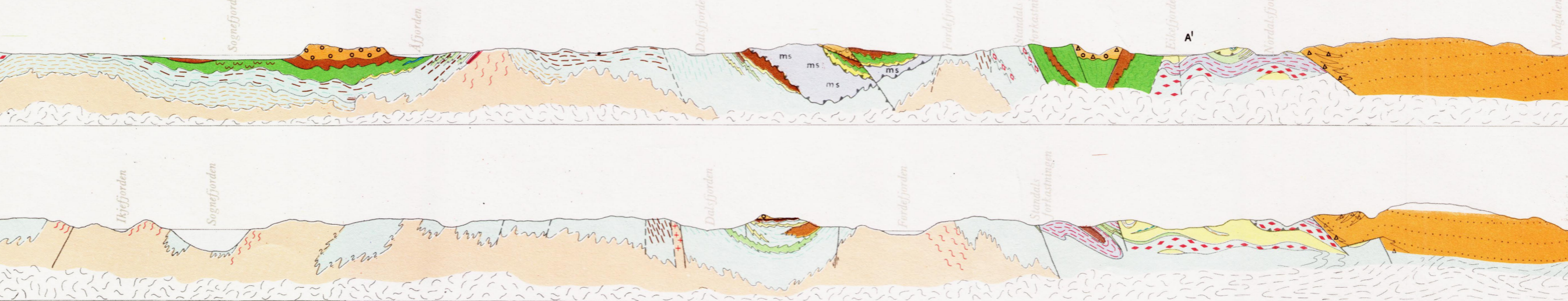
Litteraturreferanse for dette kart. KILDAL, E. S. 1970: Geologisk kart over Norge, berggrunnskart. Måløy, 1:250 000, norsk utgave. Norges Geologiske Undersøkelse.

SKJEMATISK STRUKTURGEOLOGISK OVERSIKT

De predevoniske bergarter er gjennomgripende metamorfosert og deformert. I skjematet under er det søkt å gi en oversikt over de ulike kaledonske deformasjonsfaser.

Topografisk grunnlag fra kartblad NF31, 32-10, Måløy, med tillatelse fra Norges geografiske oppmåling.

TEGNFORKLARING

- Bergarter av devonsk alder: Sandstein (lagning antydnet), Konglomerat, Basal- og marginabrekje.

- Bergarter av kambro-silurisk alder: Fyllonitt, Glimmerskifer og metagravakke, Glimmerskifer / glimmerskifer og grønnskifer, Kvartstitt / konglomerat i kvartstitt, Kalkstein, marmor, Grønnstein, grønnskifer / grønnstein og gabbro, Grønnskifer med konglomerat.

- Metamorfe suprakrustaler. (Antatt senprekambrisk til kambro-silurisk alder): Glimmerskifer / glimmerskifer og grønnskifer, Grønnskifer, Dolomittholdig glimmerskifer med soner av dolomittmarmor, Muskovittholdig, båndet kvarts-biotitt-plagioklas-gneis, Metasuprakrustaler, udiffusjonert, Amfibolitt, Kvartstitt, feltspatpatholdig kvartstitt, Kvartstitt med soner av gneis / kvartstitt og glimmerskifer, Lys, finkornet kvarts-feltspat-gneis (meta-arkose) med soner av kvartstitt og glimmerskifer.

- Oyegneis (stedvis intrusiv øyegranitt), Oyegneis med store feltspatporfyroblaster (2-5 cm), Migmatisk gneis, (grov siliregneis, Åregneis), Granodiorittisk båndet gneis, Oyegneis, Granittisk gneis, Granittisk gneis (metarhyolitt).

- Intenst sammenblandede bergarter tilhørende basalgneiskomplekset og de metamorfe suprakrustaler, Granittisk gneis (metarhyolitt).

- Overskjøvne charnockittiske bergarter, mindre intrusiver og inneslutninger i gneisene. (Ukjent alder): Charnokittiske bergarter, udiffusjonert, Anorthosit, Mangerittsynitt / mangerittiske bergarter, Gneis av charnokittisk karakter, ofte mylonittisk, Ultrabasitt (olivinstein, serpentinitt), Ekløtt, Ekløtt.

- Basalgneiskomplekset. (Kaledonsk omdannede, overveidende prekaledonske bergarter): Basalgneiskomplekset, udiffusjonert, Middels- til grovkornede migmatiske bergarter, Lys, fin- til middelskornet kvarts-feltspat-gneis, Granitt / foliert granitt, granittisk gneis, Oyegneis med store feltspatporfyroblaster (1-3 cm, lokalt opp til 7-10 cm).

- Plutoniske bergarter/intrusiver: Diabas, Gabbro, Granitt / granodioritt / kvartdioritt, Keratofyr, Mindre intrusjoner av granitt / kvartdioritt, Gabbro, Sure til intermedieære plutoniske bergarter, Granitt / foliert granitt, granittisk gneis.

- Kaledonsk alder eller yngre, Kaledonsk alder, Mindre intrusjoner av granitt / kvartdioritt, Senprekambrisk til kambro-silurisk alder, Prekaledonsk alder.

- Geologiske symboler: Sikre data, Usikre / geologiske data, Bergartsgrense, Forkastning, Skyvegrense, Særlig usikker, vanskelig bestembar grense, Foldeakse, Foldeakse med angitt relativ bevegelse, Lineasjon, Fossilinnestred, Ilmenitt, Kopperkis, svovelkis, Talskifer, steinbrudd.

- Planstrukturer: (Foliasjon, skifrigheit; i de devonske bergarter lagning), + 0°-5°, + 6°-30°, + 31°-60°, + 61°-85°, + 86°-90°.

Målestokk 1:250.000

EKVIDISTANSE 100 METER. RELIEFF OGSA DELVIS VIST VED FORMLINJER

1960 mixvisning for dette kartbladet skifter fra 8'00" vest ved midten av den vestre kantskant til 6'00" vest ved midten av den østre kantskant. Årlig endring 0'07" øst